

Yttrande om betänkandet Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd (SOU 2024:56).

Er beteckning: LI2024/01638

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Uppsala län bedömer att utredningen är väl avgränsad, vilar på relevanta utgångspunkter och är genomförd på ett ändamålsenligt sätt med välgrundade resultat. Länsstyrelsen tillstyrker i huvudsak utredningens slutsatser och förslag. Länsstyrelsen begränsar sina synpunkter till områden där vi har en avvikande uppfattning eller där vi bedömer att våra erfarenheter kan bidra med kompletterande perspektiv.

Om kapitel 4 - Konkurrenskraft och djurskydd

4.10 Utredarens överväganden och förslag – områden utanför djurskyddsområdet

Länsstyrelsen har följande synpunkter på utredarens förslag.

Utredarens förslag:

Staten går in med kreditgarantier eller annat finansiellt instrument om 1 miljard kronor till lämplig aktör som erbjuder lån till svenska lantbruksföretagare i syfte att underlätta kapitalförsörjningen för investeringar i djurstallar.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget men anser att den aktör som hanterar kreditgarantin bör vara antingen en statlig aktör eller utses genom en upphandlingsprocess. Tillväxtbolaget bör inte på förhand utses som aktör för detta. Länsstyrelsen ser också fördelar med att underlaget för att bedöma om kreditgaranti kan ges utformas på ett sätt som kan underlätta ansökningsprocessen och handläggningen av investeringsstöd.

Utredarens förslag:

Inför rätt att bedriva skyddsjakt utan tillstånd från länsstyrelsen för markägare och jordbruksarrendatorer med jakträtt avseende rådjur, dovhjort och kronhjort, utöver vildsvin som nu får skyddsjagas utan tillstånd. Skyddsjakt ska vara tillåten om skadan är pågående eller omedelbart förestående. De utvidgade bestämmelserna om skyddsjakt ska efter beslut av regeringen införas i bilaga 4 till jaktförordningen (1987:905).

Länsstyrelsen avstyrker utredarens förslag.

Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att det i vissa delar av landet upprätthålls onaturligt stora populationer av dovhjort och vildsvin genom utfodring, vilket kan leda till betydande ekonomiska förluster för kringliggande jordbruksföretag. Länsstyrelsen tycker inte att konsekvenserna för hur förslaget kommer att påverka nuvarande viltförvaltningsmodell, särskilt för kronhjort har analyserats tillräcklig utsträckning för att förslaget ska kunna tillstyrkas.

Länsstyrelsen menar att samtliga arter som nämns i förslaget har en lång allmän jakttid som i första hand ska utnyttjas för att förebygga skador. Jakt efter dovhjort och rådjur får bedrivas av den enskilda markägaren eller jakträttshavaren. Jakt efter kronhjort bedrivs inom kronhjortsskötselområden där en skötselplan upprättas. Där framgår det hur många djur av respektive kategori (hjort, hind och kalv) som får fällas för att uppnå en stam i balans med hänsyn till bland annat skadebilden. På mark som inte ingår i kronhjortsskötselområden får endast jakt efter kalv bedrivas.

Vidare enligt punkt 17 jaktförordningen får årskalv av dov- och kronhjort som uppträder vid fält med oskördad gröda, jagas om det behövs för att förebygga skada den 1 juli – 15 april. Rådjur tas i dagsläget inte upp i bilaga 4 jaktförordningen.

För alla arter i förslaget kan en ansökan om skyddsjakt skickas in till Länsstyrelsen om behov finns. Då görs en bedömning om förutsättningarna för skyddsjakt uppfylls eller ej. Länsstyrelsen har under de senaste tre åren inte mottagit någon ansökan om skyddsjakt efter rådjur med hänvisning till skador på gröda.

För kronhjort har det fåtal ansökningar om skyddsjakt som inkommit kunnat hanteras snabbt. Möjligheten till skyddsjakt efter kalv som finns idag används i begränsad utsträckning. Vidare anser

Länsstyrelsen att storleken på stammen hanteras bäst inom de befintliga kronhjortsskötselområden där man genom en planerad avskjutning kan ta hänsyn till såväl skadebild som artens biologi och vikten av att det finns kapitala hjortar. En utökad möjlighet till skyddsjakt efter vuxna individer skulle försvåra den planerade förvaltningen. I nuläget finns möjlighet att revidera skötselplanen under pågående planperiod om stammen exempelvis underskattats med ökade skador som följd.

Ansökningar om skyddsjakt efter dovhjort inkommer även de i begränsad omfattning. Vid omfattande skador finns det idag möjlighet att fatta beslut om skyddsjakt under längre tid och över större områden. Ett alternativ till ändrad lagstiftning kan vara att arbeta med att utveckla kommunikation med lantbrukarna och underlätta för dessa att ansöka om skyddsjakt.

Utredarens förslag:

Regeringen ger Jordbruksverket i uppdrag att så långt möjligt förenkla regelverket och minska administrationen för djurägarna vad gäller villkorad läkemedelsanvändning, ViLA.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Länsstyrelsen instämmer i att kravet på kurstid 20 timmar för VILA Får medför att vissa veterinärer inte tycker att det är lönsamt med VILA Får. Ett alternativ till kurstid är att annan dokumenterad erfarenhet inom djurslaget kan ges större betydelse.

4.12 Utredarens överväganden och förslag – konkurrenskraft och djurskyddskrav

Länsstyrelsen har följande synpunkter på utredarens förslag.

Utredarens förslag:

Minska det totala antalet bestämmelser på djurskyddsområdet samt, i högre utsträckning och där så är lämpligt och inte riskerar djurskyddet eller ojämlika förhållanden för djurägarna, införa ytterligare flexibilitet i Jordbruksverkets föreskrifter, till exempel genom fler målstyrda bestämmelser eller bestämmelser med villkor samt förenkla och så långt möjligt minska detaljeringsgraden.

Länsstyrelsen välkomnar målsättningen men anser att det finns risker som noga bör övervägas för varje förslag som läggs fram utifrån denna inriktning. En mer flexibel och målstyrd lagstiftning kan påverka likabehandling och rättssäkerhet negativt. Skillnaderna i länsstyrelsernas bedömningar riskerar att öka, vilket innebär en minskad förutsägbarhet för djurägarna. Det kan resultera i en ökad oro och minskad tillit till myndigheterna.

Föreskriften för hästhållning omarbetades 2019 med syftet att göra den mer målstyrd och flexibel. Länsstyrelsens erfarenhet av den ändringen är att de målstyrda bestämmelserna gjorde det svårare att uppnå enhetliga bedömningar, vilket skapade oklarheter för både tillsynsmyndigheter och djurägare. Ändringarna har medfört ett omfattande behov av samordning mellan länsstyrelserna. Samtidigt upplever djurägarna kraven som svåra att tolka.

Utredarens förslag:

Mjölkkor (lakterande och icke lakterande kor) i lösdrift undantas från beteskravet i djurskyddsförordningen.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget, med vissa reservationer.

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning om att dagens beteskrav hindrar expansion för vissa mjölkföretag och att det kan begränsa lönsamheten hos många företag. Ett förslag om lättnader i beteslagstiftningen är välkommet och kan stärka konkurrenskraften i branschen – särskilt om det innebär ökade möjligheter för svenska lantbrukare att få ersättning för högre djurskydd.

Samtidigt vill Länsstyrelsen betona att bete är ett starkt motiverat naturligt beteende för kor. Enligt 2 § djurskyddslagen ska djur hållas så att de kan utföra beteenden som de är starkt motiverade för och som är viktiga för deras välbefinnande. Förslaget innebär en risk för att en viktig del av kornas naturliga beteende inte längre säkerställs.

Länsstyrelsen bedömer att förslaget medför en ökad arbetsbörda inom tillsynsverksamheten. Om fler djur hålls inne under en större del av året ökar belastningen både på djuren och på stallmiljön, vilket ställer högre krav på stallarnas utformning, funktion och skötsel. Även stallar som i dag håller god standard kan på sikt få svårare att upprätthålla samma nivå. Mot bakgrund av detta vill Länsstyrelsen betona behovet av att tillsynsverksamheten ges förutsättningar att

möta det ökade behovet. Länsstyrelsen efterfrågar därför ytterligare anslag för att säkerställa en ändamålsenlig och rättssäker tillsyn.

Länsstyrelsen anser att förslaget inte tar hänsyn till att variationen i inhysningsmiljön och därmed djurvelfärden är stor mellan olika gårdar med lösdrift. Många gårdar håller hög standard medan flera andra har betydligt sämre miljö för djuren, beroende både på skötselrutiner och på byggnadernas utformning. En risk är att lösdrifter med sämre kvalitet kan dra fördel av att beteskravet försvinner, vilket leder till sämre djurvelfärd. Om beteskravet tas bort för lösdrifter bör andra krav på lösdrifter ses över för att säkra god djurvelfärd.

Länsstyrelsen menar också att det bör övervägas att koppla beteskravet till fler faktorer än enbart inhysningssystem, för att säkerställa att djurskyddet även fortsättningsvis upprätthålls på en hög nivå. Utredaren motsätter sig detta och argumenterar för att ett kopplande av undantaget till mer specifika villkor skulle kunna försvåra möjligheten att erhålla statlig ersättning för bete. Länsstyrelsen vill dock framhålla att det inte enbart är den nationella lagstiftningen som behöver anpassas för att möjliggöra sådan ersättning – även praxis i den svenska mjölknäringen som helhet lär behöva förändras väsentligt innan någon betesersättning kan vara aktuell.

I utredningen nämns att 74,2 procent av mjölkbönderna i LRF:s mjölkbondepanel 2024 uppgett att de skulle fortsätta med bete i samma utsträckning även utan lagkrav. Vid ett sådant utfall är det tveksamt om svensk praxis skulle ha ändrats i tillräcklig utsträckning att det motiverar ersättning för bete. Det bör därför noga övervägas i vilken grad förslaget skall anpassas utifrån en tänkbar statlig ersättning som kanske ändå inte är möjlig på grund av praxis.

Om kapitel 6 - Förprovning av djurstallar

6.9 Utredarens överväganden och förslag

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att sex civilområdesansvariga länsstyrelser ska ansvara för handläggning och beslut i förprövningsärenden. Länsstyrelsen lämnar också synpunkter gällande förenkling av förprovning.

Länsstyrelsen tillstyrker övriga förslag.

Utredarens förslag:

De sex civilområdesansvariga länsstyrelserna ska ansvara för handläggning och beslut i förprövningsärenden.

Länsstyrelsen i Uppsala län bedömer att det finns stora nackdelar med en förflyttning av länets förprövningshandläggning till annat län.

Regeringen har tagit fram kriterier för när det är lämpligt att koncentrera länsstyrelseverksamhet, se prop. 2021/22:1 Utgiftsområde 1 s. 47. I detta fall finns det en stark koppling mellan förprövningen och länsstyrelsernas kärnuppdrag inom djurskydd. Länsstyrelsen ser också att behovet av externa besök är omfattande, vilket talar emot en koncentration.

Förprövningen liksom djurskyddsarbetet sker idag genom tätt samarbete mellan förprövningshandläggare och djurskyddshandläggare på den enskilda länsstyrelsen. Detta samarbete är en förutsättning för att åstadkomma stallar och hägn med ett gott djurskydd. Förändringen kommer att innebära att samarbetet och tillhörande synergieffekter går förlorat.

Ofta sker ett tätt samarbete med handläggaren för ansökan om tillstånd för verksamhet med häst i samband med att en förprövningsansökan också har skickats in. Samarbetet innebär ibland att besiktning av det förprövade stallet och kontrollen inför tillståndet kan göras samtidigt, vilket medför att stallägaren slipper flera besök från myndigheten. Detta är svårare att samordna med annan länsstyrelse.

Förprövningshandläggaren på den enskilda länsstyrelsen samarbetar idag också med vilthandläggare samt handläggare av investeringsstöd. För handläggningen av investeringsstöd för stallbyggnationer är det av stor vikt med en tät kommunikation med förprövningshandläggaren. För Länsstyrelsen i Uppsala län har företagen särskilt lyft fram samarbetet mellan investeringsstöd och förprövning som framgångsrikt, då det har förenklat kontakten med myndigheten.

I förprövningshandläggningen besiktas varje ärende vilket innebär att behovet av externa besök är omfattande. Förändringen skulle medföra en lång resväg för det ansvariga länet och att närheten till djurhållarna minskar.

I det fall en koncentration av handläggning och beslut bedöms nödvändig, ser Länsstyrelsen inte några skäl till att lokalisera handläggningen till civilområdesansvariga länsstyrelser. Länsstyrelsens uppfattning är att koncentrerade uppgifter som regel ska spridas mellan länsstyrelserna inom det geografiska området.

Utredarens förslag:

Regeringen ger Jordbruksverket i uppdrag att utforma en ordning för att godkänna standardiserade byggnadslösningar och inredningar. Om djurhållaren väljer sådana typgodkända byggnadslösningar utgår kravet på förprovning.

Länsstyrelsen anser att detta ska bedömas från fall till fall, då det kan finnas andra faktorer, såsom exempelvis byggnadens placering, vilka kan ha inverkan på djurens närmiljö och djurskydd.

Om kapitel 7 – Innovation och forskning

7.9 Utredarens överväganden och förslag

Länsstyrelsen har följande synpunkter på utredarens förslag.

Utredarens förslag:

Både virtuella elstängsel och fysiska elstängsel ska omfattas av undantaget i 2 kap. 17 § djurskyddsförordningen.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Länsstyrelsen bedömer att möjligheten att nyttja virtuella stängsel är ett viktigt steg i att modernisera djurhållningen och ge företagen fler verktyg för att driva sina verksamheter på innovativa och hållbara sätt.

Virtuella stängsel innebär en minskad arbetsbörda. Möjligheterna att stängsla in mark som annars inte används kommer att öka. Detta kan vara extra viktigt sett till situationer med extremväder såsom översvämningar och torka då nya betesmarker snabbt kan behövas i bruk. De virtuella stängslarna kan även innebära en ökad djurvälstånd då djuren kan få tillgång till större arealer som innehåller olika typer av marker som annars är svåra att stängsla in.

Nackdelar med virtuella stängsel kan vara en ökad risk för rovdjursangrepp och att djur på individnivå har svårt att lära sig systemet.

Om kapitel 8 – Kontroller och administrativ börda

Övrigt gällande kontroller och administrativ börda

Länsstyrelsen instämmer i behovet av att utveckla en gemensam plattform för att möjliggöra digital uppgiftsinlämning till flera myndigheter samtidigt. Detta skulle förenkla för företagen och även väsentligt effektivisera kontrollmyndighetens administration.

Länsstyrelsen delar utredarens bedömning om att det behövs förenklingar vid kontroll av livsmedel- och foderkontroller.

Länsstyrelsen vill poängtera att enligt de nationella mål som finns inom djurskydd ska 10 % av länets livsmedelsproducerande kontrollobjekt årligen kontrolleras. Detta innebär en djurskyddskontroll vart tionde år. Den faktiska bördan av djurskyddskontrollen är därmed inte stor. Länsstyrelsens erfarenhet är dock att en, i många fall obefogad, oro inför en eventuell djurskyddskontroll finns hos djurägarna.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Stefan Attefall med handläggare Viktor Eriksson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Ted Bergman, avdelningschef Michael Persson och länsråd Cecilia Magnusson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.